

جمع آوری تجهیزات علنی ماهواره ای از منظر آیین دادرسی کیفری وکیل محمد داوری^۱

۹۲

چکیده:

مشاهده آشکار تجهیزات ماهواره ای در پشت بام ها و ایوان منازل هر از چندی مسئولین انتظامی و بعضاً قضایی را بر آن می دارد با تمسک به عناوینی همچون جرم مشهود و تلقی مشترکات آپارتمانی به عنوان اماکن عمومی، به جمع آوری این تجهیزات بدون نیاز به دستور مخصوص مقام قضایی بپردازند. توجه به قوانین مربوط در خصوص مشترکات آپارتمانی و ضوابط و مبانی حاکم بر بازرسی و نقش ضابطین قضایی در این زمینه، روشن می سازد قطع نظر از آنکه جمع آوری تجهیزات ماهواره ای باید با مجوز مخصوص قضایی باشد، اساساً چنانچه بازرسی صرفاً برای جمع آوری این تجهیزات باشد به لحاظ مزاحمت با حقوق اشخاص، جایز نیست.

واژگان کلیدی:

تجهیزات ماهواره ای، بازرسی، مجوز قضایی،

۱- کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم شناسی / mohammaddavariw@yahoo.com

درآمد:

سردار اسماعیل احمدی مقدم در تاریخ ۱۳۹۰/۴/۲۳ اظهار داشت: "قانون ممنوعیت استفاده از ماهواره در سال ۷۴ (مصوب ۱۳۷۳/۱۱/۲۳) به تصویب مجلس رسیده و روند برخورد با تجهیزات ماهواره از قبل نیز وجود داشته است. اولویت ناچا در جمع آوری ماهواره مربوط به کسانی است که تجهیزات آنها به صورت علنی باشد و در این بخش نیروی انتظامی در قالب جرایم مشهود این تجهیزات را جمع آوری می کند" (خبرگزاری ایرنا به آدرس: www.irna.ir)؛ جانشین فرمانده نیروی انتظامی نیز طی سخنانی اظهار داشت: "پلیس برای ورود به مشاعات مجوز قانونی گرفته است و ورود نیروهای پلیس به پشت بام ها و مراکزی که تجهیزات دریافت ماهواره به صورت آشکار در آنها وجود دارد با اخذ مجوز قضایی و توام با اخلاق صورت می گیرد." (سایت ایران - تجارت به آدرس: iran-tejarat.com) دادستان کل کشور نیز در تاریخ ۱۳۹۰/۳/۱۰ با تاکید بر جرم بودن نگهداری ماهواره، مشاهده آشکار تجهیزات ماهواره ای در پشت بام ها و ایوان منازل را مشمول جرم آشکار و تجویز برخورد نیروی انتظامی دانسته است (برگرفته از سایت الف به آدرس: www.alef.ir). چنین سخنانی به صراحت، مورد را مشمول جرایم مشهود دانسته و اقدام توسط نیروی انتظامی (بدون دستور خاص قضایی) را جایز شمرده است.

روشن است اینکه مسئولان در سطوح مختلف با انگیزه های متفاوت سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، گهگاه به مقوله ی برنامه های ماهواره ای می پردازند و به دنبال آن، در یک مقطعی شروع به جمع آوری دیش های ماهواره می شود، مطلب جدیدی نیست؛ آنچه در این میان جلب توجه می کند گذشته از نقد خود قانون، چگونگی اجرای این قانون است؛ مسائلی همچون ورود به مشترکات آپارتمانها، تلقی این جرایم به عنوان جرم مشهود، شرایط و ضوابط دخالت ضابطین دادگستری (مخصوصاً ضابطین بسیج) و حتی مقام قضایی، بررسی و تطبیق وضعیت موجود را با قوانین حاضر می طلبد. بر این اساس این مقاله در پی آن است با تمسک به قوانین موجود در این زمینه، به بررسی ضوابط قانونی بازرسی پشت بام های آپارتمانی و ایوان واحدهای آن، جهت جمع آوری تجهیزات ماهواره ای بپردازد؟

۱- وضعیت ملکی

گفته شد برخی از مسئولین پلیس و دستگاه قضایی، ورود نیروی انتظامی به مشاعات ساختمان ها را نیازمند دستور خاص قضایی ندانسته، معتقدند مشاهده تجهیزات ماهواره ای در ایوان برخی منازل و پشت بام ها مصداق جرم آشکار است و بر این اساس برخورد نیروی انتظامی را جایز می دانند. در این راستا لازم است نخست وضعیت ملکی پشت بام ها و ایوان منازل از نظر ملک عمومی یا خصوصی بودن بررسی شود.

بر اساس قانون تملک آپارتمان‌ها مصوب ۱۳۴۳ مالکیت در آپارتمان‌ها شامل دو قسمت است. مالکیت قسمت‌های اختصاصی و مالکیت قسمتهای مشترک (ماده ۱ قانون). قسمت اختصاصی شامل قسمتهایی از ساختمان است که برای استفاده اختصاصی مالک هر واحد آپارتمانی تشخیص داده شده است. قسمتهای مشترک شامل قسمتهایی از ساختمان است که حق استفاده از آن منحصر به یک یا چند واحد آپارتمانی مخصوص نبوده و به کلیه مالکین به نسبت قسمت اختصاصی آنها تعلق می‌گیرد (ماده ۲ قانون). همچنین طبق آیین‌نامه این قانون، قسمت‌هایی از ساختمان و اراضی و متعلقات آنها که بطور مستقیم یا غیر مستقیم مورد استفاده تمام شرکاء می‌باشد قسمت‌های مشترک محسوب می‌شود و نمی‌توان حق انحصاری بر آنها قائل شد. قسمت‌های مشترک در ملکیت مشاع تمام شرکاء ملک است (ماده ۳ آیین‌نامه). بام، محوطه ساختمان، باغ‌ها و پارک‌ها جزء قسمت‌های مشترک ساختمان است (ماده ۴ آیین‌نامه).

بنا به مراتب بالا مبرهن است علیرغم آنکه همه مالکین یک ساختمان آپارتمانی، حق تصرف و استفاده از این قسمت‌ها را دارند اما نمی‌توان قائل به این شد که قسمتهای مشترک یک آپارتمان، جزء معایر و اماکن عمومی تلقی شده، هرگونه تفتیش و بازرسی از این قسمت‌ها تابع ضوابط تفتیش از اماکن عمومی باشد؛ زیرا از آنجا که حق استفاده از قسمت‌های مشترک به کلیه مالکین ساختمان آپارتمانی به نسبت قسمت اختصاصی آنها تعلق می‌گیرد، افرادی به جز مالکان همان ساختمان (به جهت آن که هیچ حصه اختصاصی ندارند) اجازه استفاده از محوطه مشترک را حتی به اندازه عبور ندارند؛ در غیر این صورت توجیهی برای شکایت مالکان یک ساختمان آپارتمانی علیه متجاوز بیگانه که مشاعات را تصرف کرده است نخواهد بود. بر این اساس پشت بام‌های آپارتمانی به طور مطلق جزء ملک خصوصی مالکان ساختمان آپارتمانی است؛ همچنین ایوان واحدهای آپارتمانی که اساساً جزء مشترکات آپارتمانی هم نیست جزء ملک خصوصی بوده و به طریق اولی تابع ضوابط تفتیش از اماکن عمومی نخواهد بود.

۲- قواعد متضمن توجیه قانونی بازرسی

گاه ملاحظه میشود در مباحث حول موضوع جمع‌آوری تجهیزات ماهواره ای، صرفاً در خصوص لزوم یا عدم لزوم دستور مخصوص قضایی برای تفتیش سخن گفته می‌شود و کمتر به مبانی این دستور قضایی و اینکه در چه شرایطی مقام قضایی می‌تواند دستور تفتیش - هر چند موردی و مخصوص - را صادر کند پرداخته شده است. پر واضح است اگر گفته شود در جرایم تجهیزات ماهواره ای نیاز است مقام قضایی اجازه مخصوص برای بازرسی صادر کند سخن از یک تصمیم تشریفاتی و اداری نیست بلکه مقام قضایی نیز موظف است در چارچوب قانونی و با وجود توجیه قانونی نسبت به صدور چنین دستوری اقدام کند و با نبودن توجیه قانونی، صدور دستور

مخصوص بازرسی نیز غیر قانونی است. با ملاحظه قوانین مختلف در این خصوص می توان موارد زیر را به عنوان قواعد متضمن توجیه قانونی بازرسی برشمرد:

الف) ضروری است کشف جرایم با حکم و دستور قضایی مشخص و شفاف صورت گیرد. بر این اساس دستور بازرسی کلی و عام، بر خلاف قانون است (بند ۱ و ۸ ماده واحده احترام به آزادیهای مشروع و حفظ حقوق شهروندی).

ب) تفتیش و بازرسی منازل، اماکن و اشیاء باید در مواردی به عمل آید که حسب دلایل، ظن قوی به کشف متهم یا اسباب و آلات و دلایل جرم، در آن محل وجود داشته باشد. لذا به صرف گزارش ضابطین مجوزی برای صدور دستور بازرسی نیست بلکه باید گزارش ایشان مورد وثوق قاضی بوده و ظن قوی به ارتکاب جرم ایجاد نماید (ماده ۹۶ و تبصره ماده ۱۵ ق.ا.د.ک).

ج) چنانچه تفتیش و بازرسی با حقوق اشخاص مزاحمت نماید، در صورتی مجاز است که از حقوق آنان مهمتر باشد. (مواد ۹۶ و ۹۷ ق.ا.د.ک) معیار مهم در تشخیص مزاحمت موضوع تفتیش و بازرسی با حقوق اشخاص، توجه به حداکثر مجازات قانونی دو عمل مجرمانه است، از یک طرف مجازات عملی که به موجب آن متهم تحت تعقیب واقع شده و تحت شرایطی قاضی می خواهد اجازه ورود به منزل یا اماکن را برای دستگیری او یا جمع آوری آلات مجرمانه بدهد و از طرف دیگر مجازات عمل ورود به منزل. از این رو با توجه به اینکه مجازات ورود به منزل غیر توسط مامورین دولتی طبق ماده ۵۸۰ ق.م.ا یکماه تا یک سال حبس است (۲) و ماده ۹ قانون ممنوعیت تجهیزات ماهواره ای، مجازات نگهداری این تجهیزات و استفاده از آن را حداکثر ۵ میلیون ریال جزای نقدی مقرر کرده است لذا بازرسی صرفاً برای جمع آوری تجهیزات دریافت از ماهواره، مهم تر از حقوق اشخاص نبوده، به لحاظ مزاحمت با حقوق افراد مجاز نیست. لازم به ذکر است در مواردی هم که قانونگذار به لحاظ فوریت، ضابطین را در جرایم مشهود تحت شرایطی از اخذ دستور مخصوص قضایی معاف کرده است هرگونه بازرسی توسط ضابطین باید دارای توجیه قانونی به شرح گفته شده باشد.

۳- ضوابط بازرسی

قانون این دادرسی کیفری علاوه بر قواعد متضمن توجیه قانونی، ضوابط عامی را در همه جرایم و ضوابط خاصی را بسته به اینکه جرم مشهود باشد یا غیر مشهود، مقرر داشته است.

۳-۱ ضوابط عام

از ملاحظه قوانین مربوط (۳) چنین بر می آید که در صورت تفتیش توسط ضابطین یا مقام قضایی، ایشان موظفند قواعدی را در این خصوص مراعات کنند که اهم آنها بدین شرح است:

الف) بازرسی ها و معاینات محلی، جهت دستگیری متهمان فراری یا کشف آلات و

وادوات جرم براساس مقررات قانونی و بدون مزاحمت و در کمال احتیاط انجام شود و از تعرض نسبت به اسناد و مدارک و اشیایی که ارتباطی به جرم نداشته و یا به متهم تعلق ندارد و افشای مضمون نامه‌ها و نوشته‌ها و عکس‌های فامیلی و فیلم‌های خانوادگی و ضبط بی‌مورد آنها خودداری گردد (بند ۸ ماده واحده قانون احترام به آزادیهای مشروع و حفظ حقوق شهروندی).

ب) تفتیش و بازرسی در حضور متصرف قانونی و شهود تحقیق و در غیاب وی در حضور ارشد حاضرین به عمل آید. تفتیش و بازرسی اماکن نیز حتی‌المقدور با حضور صاحبان یا متصدیان آنها انجام می‌شود. هرگاه در محلی که از آن تفتیش و بازرسی به عمل می‌آید کسی نباشد و تفتیش و بازرسی نیز فوریت داشته باشد، فقط قاضی می‌تواند دستور باز کردن محل را بدهد (ماده ۹۸ ق.ا.د.ک و تبصره آن). در صورتی که متصرفین قانونی اماکن یا متصدیان آنها حضور داشته دستور قاضی را در باز کردن محلها و اشیای بسته اجرا نمایند، قاضی می‌تواند دستور باز کردن را بدهد ولی مکلف است حتی‌المقدور از اقداماتی که باعث ورود خسارت می‌شود احتراز نماید (ماده ۱۰۲ ق.ا.د.ک).

ج) تفتیش و بازرسی منازل در روز به عمل می‌آید و هنگام شب در صورتی انجام می‌گیرد که ضرورت اقتضا کند. جهت ضرورت را قاضی باید در صورت مجلس قید نماید (ماده ۱۰۰ ق.ا.د.ک).

د) در اجرای وظایف محوله و برخورد با مردم، لازم است اخلاق و موازین اسلامی کاملاً مراعات گردد (بند ۴ ماده واحده قانون احترام به آزادیهای مشروع و حفظ حقوق شهروندی).

۳-۲ ضوابط خاص

با توجه به قانون آیین دادرسی کیفری می‌توان ضوابط تفتیش در جرایم مشهود و غیر مشهود را بدین نحو بر شمرد:

در جرایم مشهود ضابطين دادگستری تمامی اقدامات لازم را به منظور حفظ آلات و ادوات و آثار و علائم و دلایل جرم و جلوگیری از فرار متهم و یا تبانی، معمول و تحقیقات مقدماتی را انجام و بلافاصله به اطلاع مقام قضایی می‌رسانند" (ماده ۱۸ ق.ا.د.ک). لازم به ذکر است در جرایم مشهود از آنجا که "مبنای" اعطای اختیارات و وظایف خاص به ضابطين تصریح شده است و چنین اختیارات و وظایفی دارای غلبه قضایی بوده و استثنائاً به ضابطين قضایی که مقام قضایی نیستند واگذار شده است و با تفسیر منطقی قانون و توجه به اصول حقوقی، به نظر می‌رسد در صورت فقد علت تصریح شده (منصوص العلة) مبنای اعطای چنین اختیاراتی، نمی‌توان در چنین وضعیتی ضابطين را دارای تمام اختیارات مقرر در ماده ۱۸ قانون آ.د.ک دانست.

"در جرائم غیر مشهود تفتیش منازل، اماکن و اشیاء باید با اجازه مخصوص مقام قضایی باشد هرچند اجرای تحقیقات بطور کلی از طرف مقام قضایی به ضابط ارجاع

شده باشد (ماده ۲۴ ق.ا.د.ک).

اکنون باید دید نصب تجهیزات ماهواره‌های در پشت بام (مشترکات) ساختمان آپارتمانی و ایوان (تراس) واحدهای اختصاصی جزء کدام دسته از جرایم است؟ ماده ۲۱ ق.ا.د.ک موارد جرم مشهود را برشمرده است. قسمت نخست بند ۱ ماده مذکور که امکان استناد در این خصوص را دارد مقرر می‌دارد:

«۱- جرمی که در مرئی و منظر ضابطین دادگستری واقع شده... باشد».

در بند مذکور مراد از مرئی و منظر آن است که جرم در برابر چشم ضابطین دادگستری واقع شود؛ بر این اساس به نظر می‌رسد چنانچه این تجهیزات به گونه‌ای نصب شده باشد که در شرایط عادی و از معابر عمومی قابل مشاهده باشد جرم مشهود است و گر نه جرم غیر مشهود است. از این رو چنانچه ضابطین قضایی از طریق غیر متعارف (مثلاً بالگرد) نصب چنین تجهیزاتی را در پشت بام مشاهده کنند به لحاظ غیر متعارف بودن و اصل تفسیر به نفع متهم در موارد شک و با لحاظ ماده ۲۲ قانون آیین دادرسی کیفری، مضمول جرم غیر مشهود می‌باشد که اخذ اجازه مخصوص (موردی) مقام قضایی توسط ضابطین ضروری است. در خصوص نصب تجهیزات ماهواره ای در ایوان واحدهای مسکونی یا در هر وضعیتی که از معابر عمومی قابل رؤیت باشد ظاهراً مضمول جرم مشهود است اما با توجه به اینکه علت مبنای اعطای اختیارات به ضابطین در جرایم مشهود (ماده ۱۸ ق.ا.د.ک) حفظ آلات و ادوات و آثار و علائم و دلایل جرم و جلوگیری از فرار متهم و یا تبانی بیان شده است و اینکه در جرایم نگهداری تجهیزات ماهواره ای (۴) بنای مرتکب بر استفاده مستمر و نگهداری این تجهیزات بوده و مبنای مذکور مفقود است، به نظر می‌رسد مجوزی برای تفتیش توسط ضابطین قضایی بدون اجازه مخصوص مقام قضایی وجود ندارد؛ مضافاً آنکه بنا به تصریح ماده ۹۷ ق.ا.د.ک چنانچه تفتیش و بازرسی با حقوق اشخاص مزاحمت نماید، در صورتی مجاز است که از حقوق آنان مهمتر باشد بر این اساس (همچنانکه گفته شد) چنانچه بازرسی صرفاً برای جمع آوری تجهیزات دریافت از ماهواره صورت گیرد نه تنها مهمتر از حقوق اشخاص نبوده بلکه به لحاظ مزاحمت با حقوق اشخاص جایز نبوده و خلاف قانون است.

علاوه بر این طبق بند ۱ ماده واحده قانون احترام به آزادیهای مشروع و حفظ حقوق شهروندی، ضروری است کشف و تعقیب جرایم و اجرای تحقیقات مبتنی بر رعایت قوانین و با حکم و دستور قضایی مشخص و شفاف صورت گیرد که به نظر می‌رسد منظور از عبارت " مشخص و شفاف " همان اجازه مخصوص و موردی مقام قضایی باشد؛ بر این اساس آخرین اراده قانونگذار بر این قرار گرفته است مطلق کشف جرایم تحت نظر مقام قضایی انجام گیرد.

۴- ضابطین بازرسی

ماده ۲ قانون ممنوعیت بکارگیری تجهیزات دریافت از ماهواره وزارت کشور را

موظف کرده است با استفاده از نیروهای انتظامی و یا نیروی مقاومت بسیج در اسرع وقت نسبت به جمع آوری تجهیزات دریافت از ماهواره اقدام نماید. در نگاه نخست این ماده قانونی در برخورد با تجهیزات ماهواره ای، نیروهای انتظامی و بسیج را در عرض هم قرار داده است؛ گذشته از ظاهر آن که مجوز قضایی را نادیده انگاشته است و باید با ضوابط قانون ا.د.ک مقید شود، پرسشی که مطرح می شود این است که این ظاهر ماده مذکور که نیروی بسیج را به عنوان ضابط قضایی مستقل به رسمیت شناخته است چگونه با دیگر قوانین نسبت به عموم جرایم در خصوص نقش ضابط قضایی بسیج قابل جمع است؟ نگاهی به قوانین مختلف در این خصوص می تواند راهگشا باشد.

بند ۸ ماده ۴ قانون تشکیل نیروی انتظامی مصوب ۱۳۶۹/۵/۲ در بیان وظایف و مأموریت های نیروی انتظامی، انجام وظایفی که طبق قانون بعنوان ضابط قوه قضائیه بعهدہ نیروی انتظامی محول است را یکی از این وظایف این نیرو دانسته است؛ این مصوبه قانونی، در کنار حذف نیروهای کمیته، شهربانی و ژاندارمری، مبین تعیین نیروی انتظامی به عنوان ضابط اصلی قوه قضائیه است؛ با این وجود تبصره بند ۱۵ همین ماده قانونی، مقرر داشته است: نیروی انتظامی با هماهنگی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در مواقع لزوم می تواند از نیروهای مقاومت بسیج استفاده نمایند. تصویب این تبصره را نمی توان ایجاد یک ضابط دادگستری مجزا تلقی کرد اما بدون شک می توان آن را اولین جوانه های تشکیل ضابط قضایی نسبتاً مستقل در سال ۱۳۷۱ دانست. ماده ۱ قانون حمایت قضایی از بسیج مصوب ۱۳۷۱/۱۰/۱ به نیروی مقاومت بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی اجازه داده است همانند ضابطین قوه قضائیه هنگام برخورد با جرائم مشهود، در صورت عدم حضور ضابطین دیگر و یا عدم اقدام به موقع آنها و یا اعلام نیاز آنان به منظور جلوگیری از امحاء آثار جرم و فرار متهم و تهیه و ارسال گزارش به مراجع قضایی، اقدامات قانونی لازم را به عمل آورند. بر اساس تبصره ۳ این ماده قانونی، ضروری است ضابطین بسیج آموزشهای لازم را در این زمینه فرا گرفته و دارای مجوز مخصوص از نیروی مقاومت بسیج باشند. در این قانون نه تنها استفاده از نیروی مقاومت بسیج منوط به تقاضای نیروی انتظامی نشده است بلکه ضابطین بسیج به عنوان ضابطین نسبتاً مستقل به رسمیت شناخته شده اند.

ماده ۱۵ ق.ا.د.ک مصوب ۱۳۸۷/۱/۲۲ نیز در مقام بیان ضابطین دادگستری، علاوه بر نیروی انتظامی و مأمورین بسیج (به موجب قوانین خاص و در محدوده وظایف محوله)، رؤسا و معاونین زندان و سایر نیروهای مسلح و مأمورین قوانین خاص را تحت شرایطی ضابط دادگستری محسوب نموده است. بر طبق این قانون، مقامات زندان نسبت به امور مربوط به زندانیان، سایر نیروهای مسلح در صورت محول نمودن وظایف ضابط بودن از سوی شورای عالی امنیت ملی و مأمورین قوانین خاص را در حدود وظایف محوله در آن قوانین، ضابط دادگستری محسوب نموده است. آنچه از مجموع قوانین فوق به دست می آید را می توان بدین نحو بر شمرد:

الف) قانونگذار در کنار شناسایی نیروی انتظامی به عنوان ضابط اصلی دادگستری در همه جرایم (و از جمله تجهیزات ماهواره ای)، به نیروی مقاومت بسیج نیز صرفاً در جرایم مشهود (از جمله جرایم مشهود تجهیزات ماهواره ای) آنها تحت شرایط خاصی (عدم حضور ضابطین دیگر و یا عدم اقدام به موقع آنها و یا اعلام نیاز آنان) و در صورت وجود علت (امحاء آثار جرم و فرار متهم) مبنای وضع چنین حکمی (۵)، وظایف و اختیارات ضابط بودن را اعطا کرده است. لذا اختیارات ضابطین بسیج به صورت کامل نیست.

ب) قانونگذار در ماده ۲ قانون ممنوعیت بکارگیری تجهیزات دریافت از ماهواره، اصل اقدام به جمع‌آوری تجهیزات دریافت از ماهواره توسط ضابطین بسیج در کنار ضابطین نیروی انتظامی را مورد تصریح قرار داده است بدون آنکه در خصوص نحوه اقدام و شرایط اقدام هر یک از ضابطین بسیج و نیروی انتظامی سخن گفته باشد، همچنانکه در خصوص نظارت قضایی نسبت به اقدامات ضابطین، مطلبی گفته نشده است؛ از این رو در مورد نحوه اقدام ضابطین باید به سایر قوانین مخصوصاً قانون حمایت قضایی از بسیج (به عنوان حکم خاص مقدم) که به تفصیل شرایط ضابط بودن بسیج را برشمرده است مراجعه کرد. بر این اساس بر خلاف ظاهر ماده قانونی مذکور، نیروی مقاومت بسیج در جرایم غیر مشهود (از جمله جرایم غیر مشهود تجهیزات ماهواره ای) ضابط قضایی محسوب نمی‌شود.

ج) سایر نیروهای مسلح نیز در صورت تصویب شورای عالی امنیت ملی و مقامات زندان در امور مربوط به زندانیان ضابط قضایی هستند. روشن است منظور از امور مربوط به زندانیان، جرایمی است که در محدوده زندان رخ می‌دهد چه اینکه با توجه به مقررات حاکم بر اداره زندانها، مقامات زندان خارج از محدوده زندان اختیاراتی ندارند. بر این اساس این نیروها و مقامات در خصوص تجهیزات ماهواره ای نیز تحت شرایط و محدوده‌ی خاصی می‌توانند ضابط قضایی باشند.

د) کلیه ضابطینی که بنا به مراتب بالا، راساً (در جرایم مشهود) و یا به دستور مقام قضایی (در جرایم غیر مشهود) بازرسی متوجه آنهاست ضروری است کلیه قواعد متضمن توجیه قانونی بازرسی و ضوابط آن را رعایت نمایند.

بر آیند:

استفاده وسیع از برنامه های ماهواره ای (بنا به اظهار مسئولین) و آشکار بودن تجهیزات ماهواره ای بر بام های آپارتمانی و ایوان منازل، چهره فرهنگی جامعه را در تقابل با قانون ممنوعیت بکارگیری تجهیزات دریافت از ماهواره قرار داده است و چنین وضعیتی مسئولین را بر آن داشته است در خصوص جمع‌آوری این تجهیزات، عزم خود را جزم کنند. از آنجا که اخذ مجوز مخصوص قضایی برای بازرسی جهت جمع‌آوری تجهیزات ماهواره ای از توان و ظرفیت دستگاه قضایی فراتر است برخی از مسئولین درصدد برآمده اند با تمسک به توجیهاتی از قبیل تلقی

مشترکات آپارتمانی به عنوان اماکن عمومی و تلقی جرایم تجهیزات ماهواره ای به عنوان جرایم مشهود با توجه به اختیارات زیاد ضابطین در این جرایم، ضرورت وجود حکم مخصوص قضایی در این زمینه را نفی کنند؛ در حالی که در مورد مشترکات آپارتمانی (از جمله پشت بام) به لحاظ اینکه ملک عموم افراد تلقی نشده و جرم مشهود هم محسوب نمی شود نیازمند مجوز مخصوص قضایی برای بازرسی است. در مورد نصب تجهیزات ماهواره ای در ایوان منازل نیز علیرغم آنکه بنظر می رسد مشمول جرم مشهود باشد اما به جهت آنکه مبنای حکم قانونگذار در خصوص اعطای اختیارات به ضابطین (شامل حفظ آلات و آثار و دلایل جرم و جلوگیری از فرار متهم یا تبانی) به لحاظ وجود بنای مرتکب بر استفاده مستمر و نگهداری این تجهیزات، مفقود است، نمی توان ضابطین را بدون مجوز مخصوص قضایی دارای اختیار بازرسی دانست. مضاف بر اینها، به لحاظ مزاحمت حقوق اشخاص با بازرسی برای جمع آوری تجهیزات ماهواره ای، اساساً صدور دستور و انجام چنین بازرسی ای (اعم از جرایم مشهود یا غیر مشهود یا توسط ضابطین بدون مجوز قضایی یا با مجوز قضایی) قانوناً جایز نیست. از این رو به نظر می رسد تصمیم مسئولین ذربط در بازرسی از مشترکات آپارتمانی بدون مجوز مخصوص قضایی و حتی در برخی موارد (مفقود بودن علت مبنای اعطای اختیارات به ضابطین در جرایم مشهود یا مزاحمت بازرسی با حقوق اشخاص) با مجوز مخصوص قضایی، با قانون منطبق نباشد.

پی نوشت ها:

۱. ...
۲. طبق بند ۲ اصلاحی ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت این مجازات می تواند حداکثر ۴۰ میلیون ریال جزای نقدی باشد.
۳. قانون آیین دادرسی کیفری و قانون احترام به آزادی های مشروع و حفظ حقوق شهروندی مصوب ۱۳۸۵/۲/۱۵.
۴. البته جرم استفاده از تجهیزات ماهواره در اکثریت قریب به اتفاق موارد غیر مشهود است و رؤیت تجهیزات دلالت بر نگهداری می نماید، نه استفاده از آن.
۵. با لحاظ علت وضع حکم ضابط بودن نیروی بسیج مندرج در قانون حمایت قضایی از بسیج و اینکه به جهت خلاف اصل و استثنایی بودنش، اختیارات ضابطین بسیج باید تفسیر مضیق شود.

منابع:

- ۱- سایت الف به آدرس: www.alef.ir
- ۲- سایت ایران - تجارت به آدرس: <http://iran-tejarat.com>
- ۳- خبرگزاری ایرنا به آدرس: www.irna.ir